
Letsel door ongevallen en geweld

Kerncijfers

Deze factsheet geeft een overzicht van de belangrijkste kerncijfers¹ van letsels door ongevallen, geweld en automutilatie. Waar mogelijk worden deze vergeleken met kerncijfers van letsels door ziekten of aandoeningen.

Letsel door ongevallen: aantal slachtoffers

In de periode 2003-2007 zijn jaarlijks gemiddeld 3.300 mensen overleden na een ongeval. In verreweg de meeste gevallen is het overlijden veroorzaakt door een privé-ongeval (tabel 1). Verkeersongevallen staan op de tweede plaats.

Naar schatting worden jaarlijks 3,1 miljoen mensen medisch behandeld na letsel door een ongeval. Met name sportblessures (zowel plotseling als geleidelijk ontstaan) en privé-ongevallen zorgen voor veel slachtoffers die medisch moeten worden behandeld. Voor SEH-behandelingen en ziekenhuisopnamen geldt dat privé-ongevallen verantwoordelijk zijn voor de grootste groep slachtoffers: jaarlijks wordt bijna een half miljoen mensen op een SEH-afdeling behandeld en naar schatting 63.000 mensen worden opgenomen in het ziekenhuis na een privé-ongeval. Jaarlijks bezoeken in totaal 1,8 miljoen mensen een SEH-afdeling (2006), waarvan bijna de helft in verband met letsel door een ongeval (820.000).

Letsel door ongevallen: kosten en verzuim

De jaarlijkse directe medische kosten van slachtoffers van een ongeval die op een SEH-afdeling van een ziekenhuis zijn behandeld, opgenomen zijn geweest of zijn behandeld

door een huisarts, fysiotherapeut of specialist bedragen naar schatting 1,9 miljard euro. Het grootste aandeel hierin hebben de kosten van privé-ongevallen (tabel 2).

Van de indirecte kosten zijn alleen de kosten ten gevolge van arbeidsverzuim in kaart gebracht. Naar schatting worden jaarlijks 11 miljoen werkdagen verzuimd als gevolg van letsel door een ongeval². In totaal worden jaarlijks 44 miljoen werkdagen verzuimd³. Dit betekent dat 27% van het arbeidsverzuim in Nederland het gevolg van letsel door een ongeval. De verhouding tussen de medische kosten en de verzuimkosten varieert van ongeveer 1:1 bij privé-ongevallen tot een verhouding van bijna 1:6 bij arbeidsongevallen.

Letsel door ongevallen: trends

In de periode 2003-2007 is geen sprake van een toe- of afname in het aantal SEH-behandelingen voor alle ongevallen samen. Alleen het aantal SEH-behandelingen na een verkeersongeval is significant gedaald (-7%). De trends in ziekenhuisopnamen laten een ander beeld zien: een significante stijging van 16% voor alle ongevallen samen. De trend in het aantal dodelijke ongevallen is voor alle ongevallen samen significant dalend (-15%). Voor verkeersongevallen is het aantal dodelijke slachtoffers gedaald met 31%, bij arbeidsongevallen is de daling 29%. Voor de sector privé is de trend in het aantal dodelijke ongevallen niet statistisch significant. De trends in de directe medische kosten en verzuimkosten betreffen slachtoffers die op een SEH-afdeling zijn behandeld of in het ziekenhuis opgenomen zijn geweest. De

directe medische kosten voor ongevallen als totaal zijn niet significant veranderd. De directe medische kosten van sportblessures zijn gestegen met 10%.

De verzuimkosten voor ongevallen als totaal zijn eveneens niet significant veranderd. Dit geldt ook als naar de afzonderlijke typen ongevallen gekeken wordt.

Opzettelijk toegebracht letsel: aantal slachtoffers

Jaarlijks worden meer mensen met letsel door geweld dan met letsel door een suïcidepoging of automutilatie op een SEH-afdeling behandeld (tabel 4). Voor ziekenhuisopnamen en dodelijke slachtoffers geldt het omgekeerde: zelf toegebracht letsel zorgt voor meer opnamen en dodelijke slachtoffers dan letsel dat door anderen is toegebracht.

Opzettelijk toegebracht letsel: kosten en verzuim

De jaarlijkse kosten van opzettelijk toegebrachte letsels waarna een SEH-behandeling of ziekenhuisopname volgt, bedragen tenminste 140 miljoen euro (tabel 5). De werkelijke kosten zijn naar verwachting hoger, omdat onder andere gegevens over verzuim na suïcide of automutilatie niet bekend zijn. De directe medische kosten van letsels door automutilatie zijn iets hoger dan die van letsels door geweld.

Opzettelijk toegebracht letsel: trends

In de periode 2003-2007 is het aantal SEH-behandelingen na geweld significant gedaald met 14%. Het aantal SEH-behandelingen in verband met automutilatie is daarentegen significant gestegen (+20%). De trend in

ziekenhuisopnamen laat een ander beeld zien: geen significante stijging of daling voor geweld en automutilatie (tabel 6). Het aantal doden door geweld is significant gedaald (-30%). Voor automutilatie/suïcide is de trend statistisch niet significant.

Ongevallen, opzettelijk toegebracht letsel en ziekte vergeleken

Verloren levensjaren worden berekend door de jaarlijkse sterfte te vermenigvuldigen met de levensverwachting. Uit de berekening van verloren levensjaren blijken de niet-natuurlijke doodsoorzaken op de derde plaats te staan (tabel 7). Met name suïcide, privé- en verkeersongevallen zorgen voor een groot aantal verloren levensjaren.

De ziektelast (of Disability-Adjusted Life-Years: DALY's) is een maat om verlies aan gezondheid te kwantificeren⁴. Deze wordt bepaald door het aantal mensen dat aan de ziekte lijdt, de ernst van de ziekte en de sterfte door de ziekte. De totale ziektelast van letsels door ongevallen, geweld en automutilatie (tabel 8) is in dezelfde orde van grootte als de totale ziektelast van ziekten van de ademhalingswegen (o.a. longontsteking, bronchitis, COPD, astma) en de totale ziektelast van aandoeningen aan het bewegingsapparaat (o.a. artrose, reumatoïde artritis). Uit tabel 8 blijkt dat bij een indeling naar hoofdgroepen van gezondheidsproblemen letsels wat ziektelast betreft op de vijfde plaats komen. Wordt er naar afzonderlijke letsels, ziekten en aandoeningen gekeken (tabel 9), dan komen letsels door privé-ongevallen op de elfde plaats.

Tabel 1 Letsel door ongevallen: jaarlijkse aantallen

	Privé	Sport	Arbeid	Verkeer	Totaal
Aantal overledenen	2.400	8	71	830	3.300
Medisch behandelde slachtoffers***	1.200.000	1.400.000*	240.000	290.000	3.100.000
Aantal ziekenhuisopnamen	63.000**	12.000**	5.400**	21.000	110.000
Aantal SEH-behandelingen	460.000	160.000	83.000	130.000	820.000
Huisartsconsulten	1.000.000	900.000*	200.000	240.000	2.400.000

Bron: Statistiek niet-natuurlijke dood 2003-2007, Centraal Bureau voor de Statistiek; Landelijke Medische Registratie 2003-2007, Prisma; Letsel Informatie Systeem 2003-2007, Ongevallen en Bewegingen in Nederland 2006-2007, Consument en Veiligheid

* Zowel plotseling als geleidelijk ontstaan letsel

** Schatting door middel van ophoging van ziekenhuisopnamen na SEH-behandeling naar alle ziekenhuisopnamen

*** Per letsel/ongeval zijn meerdere behandelaars mogelijk

Tabel 2 Letsel door ongevallen: jaarlijkse kosten naar type ongeval (in miljoen euro)

	Privé	Sport	Arbeid	Verkeer	Totaal
Directe medische kosten*	1.100	370	110	330	1.900
Verzuimkosten**	1.000	990	640	570	3.200
Totale kosten***	2.100	1.400	750	900	5.000

Bron: Letsellastmodel 2007, Consument en Veiligheid i.s.m. Erasmus Medisch Centrum; Letsel Informatie Systeem 2003-2007, Ongevallen en Bewegingen in Nederland 2006-2007, Consument en Veiligheid

* Directe medische kosten van slachtoffers die zijn behandeld op een SEH-afdeling van een ziekenhuis, opgenomen zijn geweest en/of zijn behandeld door een huisarts, fysiotherapeut of specialist

** Verzuimkosten door medisch en niet-medisch behandelde letsels

*** Totaal van directe medische kosten en verzuimkosten, dus exclusief overige indirecte kosten, kosten voor verlies aan kwaliteit van leven en kosten voor materiële schade

Tabel 3 Letsel door ongevallen: Trends 2003-2007*

	Privé	Sport	Arbeid**	Verkeer	Totaal
Aantal SEH-behandelingen	(-6%)	(8%)	(6%)	-7%	(-1%)
Aantal ziekenhuisopnamen	20%***	***	***	(-1%)	16%
Aantal doden**	(-8%)		-29%	-31%	-15%
Directe medische kosten****	(1%)	10%	(7%)	(-3%)	(2%)
Verzuimkosten****	(-1%)	(-10%)	(12%)	(-3%)	(0%)

Bron: Letsel Informatie Systeem 2003-2007, Consument en Veiligheid; Letsellastmodel 2007, Consument en Veiligheid i.s.m. Erasmus Medisch Centrum Rotterdam; Landelijke Medische Registratie 2003-2007, Prisma; Statistiek niet-natuurlijke dood 2003-2007, Centraal Bureau voor de Statistiek

( ) betekent een niet-significante trend (maandaantallen: $p \geq 0,01$; jaaraantallen $p \geq 0,05$), lege cel = aantal te klein voor analyse

* Trends op maandaantallen (jan 2003 - dec 2007) gecorrigeerd voor veranderingen in de bevolkingsopbouw en voor temperatuur- en seizoensinvloeden (sport: trends niet gecorrigeerd voor veranderingen in de bevolkingsopbouw)

** Trends op jaaraantallen (vijfjaarsperiode 2002-2007) gecorrigeerd voor veranderingen in de bevolkingsopbouw (arbeid: trends gecorrigeerd voor veranderingen in aantal gewerkt uren)

*** Trend privé-sport-arbeid gezamenlijk, deze sectoren zijn in LMR niet apart te onderscheiden

**** Trends in directe medische kosten / verzuimkosten van slachtoffers die zijn behandeld op een SEH-afdeling van een ziekenhuis of opgenomen zijn geweest

Tabel 4 Opzettelijk toegebracht letsel: jaarlijks aantal slachtoffers naar medische behandeling*

	Geweld	Automutilatie/suicide	Totaal
Aantal overledenen	170	1.500	1.700
Aantal ziekenhuisopnamen	2.700	9.900	13.000
Aantal SEH-behandelingen	31.000	15.000	46.000

Bron: Doodsoorzakenstatistiek 2003-2007, Centraal Bureau voor de Statistiek; Landelijke Medische Registratie 2003-2007, Prismant; Letsel Informatie Systeem 2003-2007, Consument en Veiligheid

* Het totaal aantal medisch behandelde slachtoffers/ huisartsconsulten na opzettelijk toegebracht letsel is niet beschikbaar

Tabel 5 Opzettelijk toegebracht letsel: jaarlijkse kosten naar type letsel (in miljoen euro)

	Geweld	Automutilatie/suicide	Totaal
Directe medische kosten*	35	45	80
Verzuimkosten*	62	**	62**
Totale kosten***	97	45**	140**

Bron: Letsellastmodel 2007, Consument en Veiligheid i.s.m. Erasmus Medisch Centrum; Letsel Informatie Systeem 2003-2007, Consument en Veiligheid

* Directe medische kosten / verzuimkosten van slachtoffers die zijn behandeld op een SEH-afdeling van een ziekenhuis of opgenomen zijn geweest

** Verzuim na automutilatie is niet bekend

*** Totaal van directe medische kosten en verzuimkosten, dus exclusief overige indirecte kosten, kosten voor verlies aan kwaliteit van leven en kosten voor materiële schade

Tabel 6 Opzettelijk toegebracht letsel: trend 2003-2007*

	Geweld	Automutilatie/suicide
Aantal SEH-behandelingen	-14%	20%
Aantal ziekenhuisopnamen	(2%)	(5%)
Aantal doden**	-30%	(-8%)
Directe medische kosten***	-15%	15%
Verzuimkosten***	-19%	****

Bron: Letsel Informatie Systeem 2003-2007, Consument en Veiligheid; Letsellastmodel 2007, Consument en Veiligheid i.s.m. Erasmus Medisch Centrum Rotterdam; Landelijke Medische Registratie 2003-2007, Prismant; Doodsoorzakenstatistiek 2003-2007, Centraal Bureau voor de Statistiek

() betekent een niet-significante trend (maandaantallen: $p >= 0,01$; jaaraantallen $p >= 0,05$), lege cel = geen informatie beschikbaar

* Trends op maandaantallen (jan 2003 - dec 2007) gecorrigeerd voor veranderingen in de bevolkingsopbouw en voor temperatuur- en seizoensinvloeden

** Trends op jaaraantallen (vijfjaarsperiode 2002-2007) gecorrigeerd voor veranderingen in de bevolkingsopbouw

*** Trends in directe medische kosten / verzuimkosten van slachtoffers die zijn behandeld op een SEH-afdeling van een ziekenhuis of opgenomen zijn geweest

**** Verzuim na automutilatie is niet bekend

Tabel 7 Top 10 hoofdgroepen gezondheidsproblemen op basis van aantal verloren levensjaren

Top 10		Verloren levensjaren*
1	Nieuwvormingen	630.000
2	Ziekten van hart en vaatstelsel	460.000
3	Niet-natuurlijke doodsoorzaken	130.000
	<i>Suicide</i>	<i>50.000</i>
	<i>Privé-ongeval</i>	<i>33.000</i>
	<i>Verkeersongeval</i>	<i>30.000</i>
	<i>Geweld</i>	<i>7.200</i>
	<i>Arbeidsongeval</i>	<i>2.600</i>
	<i>Sport</i>	<i>290</i>
4	Ziekten van de ademhalingsorganen	130.000
5	Ziekten van de spijsverteringsorganen	68.000
6	Endocriene, voedings- en stofwisselingsziekten	52.000
7	Ziekten zenuwstelsel en zintuigen	50.000
8	Psychische stoornissen	49.000
9	Aangeboren afwijkingen	32.000
10	Infectieuze en parasitaire ziekten	26.000

Bron: Doodsoorzakenstatistiek 2003-2007, Statistiek niet-natuurlijke dood 2003-2007, Sterftetabel 2007, Centraal Bureau voor de Statistiek

* Verloren levensjaren worden berekend door de jaarlijkse sterfte te vermenigvuldigen met de levensverwachting

Tabel 8 Top 10 hoofdgroepen gezondheidsproblemen op basis van ziektelast (aantal DALY's)

		Aantal DALY's
1	Psychische stoornissen	690.100
2	Ziekten van het hartvaatstelsel	632.500
3	Nieuwvormingen	396.700
4	Ziekten van de ademhalingswegen	268.400
5	Letsels	245.500
6	Ziekten van bewegingsstelsel en bindweefsel	215.900
7	Zenuwstelsel en zintuigen	174.500
8	Endocriene-, voedings- en stofwisselingsziekten	143.900
9	Ziekten van huid en subcutis	42.800
10	Aangeboren afwijkingen	42.500

Bron: Hoeymans N (RIVM), Poos MJJC (RIVM). Sterfte, ziekte en ziektelast voor 56 geselecteerde aandoeningen.

In: Volksgezondheid Toekomst Verkenning, Nationaal Kompas Volksgezondheid, versie 3.6, 28 juni 2006, Bilthoven

Tabel 9 Rangorde letsels, ziekten en aandoeningen op basis van ziektelast (aantal DALY's)

		Aantal DALY's
1	Coronaire hartziekten	339.700
2	Angststoornissen	230.400
3	Beroerte	219.600
4	Depressie en dysthymie	173.200
5	COPD	145.400
6	Diabetes	143.900
7	Longkanker	135.100
8	Alcoholafhankelijkheid	114.400
9	Artrose	110.600
10	Dementie	101.500
11	Ongevalsletsel privé (exclusief sport)	92.300
12	Borstkanker	83.300
13	Longontsteking en acute bronchi(oli)tis	73.800
14	Gezichtsstoornissen	73.600
15	Reumatoïde artritis	70.000
16	Dikke darm- en endeldarmkanker	69.200
17	Ongevalsletsel verkeer	68.800
18	Hartfalen	65.700
19	Gehoortoornissen	52.700
20	Verstandelijke handicap	48.000
21	Suïcide (excl. automutilatie)*	46.800
32	Sportblessures	18.800
42	Ongevalsletsel arbeid	8.900
44	Letsel door geweld*	8.000

Bron: Hoeymans N (RIVM), Poos MJJC (RIVM). Sterfte, ziekte en ziektelast voor 56 geselecteerde aandoeningen.

In: Volksgezondheid Toekomst Verkenning, Nationaal Kompas Volksgezondheid, versie 3.6, 28 juni 2006, Bilthoven

* DALY uitsluitend gebaseerd op verloren levensjaren

Noten

- De gepresenteerde gegevens betreffen jaarlijkse gemiddelde aantallen en percentages. Door afronding kan het voorkomen dat het totaal in een tabel afwijkt van de som van de afzonderlijke aantallen. De tabellen zijn gebaseerd op inclusief-cijfers, dat wil zeggen dat voor de gegevens over ziekenhuisopnamen geldt dat daarbij ook slachtoffers worden meegeteld die na ziekenhuisopname zijn overleden en dat voor SEH-behandelingen geldt dat daarbij ook slachtoffers worden meegeteld die na behandeling op een SEH-afdeling opgenomen zijn in het ziekenhuis of zijn overleden. Voor medisch behandelde slachtoffers geldt dat meerdere behandelaars per letsel/ongeval mogelijk zijn. Op deze wijze geven we een zo goed mogelijk beeld van de medische consumptie. De cijfers kunnen echter niet bij elkaar worden opgeteld om tot een totaal aantal te komen.
- Ongevallen en Beweging in Nederland 2006-2007, Letsel Informatie Systeem 2003-2007, Consument en Veiligheid; Letsellastmodel 2007, Consument en Veiligheid i.s.m. Erasmus Medisch Centrum Rotterdam.
- Enquête werkgelegenheid en lonen 2003-2005, Centraal Bureau voor de Statistiek; Nationale VerzuimStatistiek 2003-2005, Centraal Bureau voor de Statistiek.
- Murray CJL, Lopez AD (eds.), The global burden of disease: a comparative assessment of mortality and disability from disease, injuries, and risk factors in 1990 and projected to 2020. Harvard School of Public Health, on behalf of the WHO and the World Bank, 1996.

Factsheet: 12

ISBN: 978-90-6788-441-9

C. Stam

J.A. Draisma

April 2009

Disclaimer

Bij de samenstelling van deze publicatie is de grootst mogelijke zorgvuldigheid in acht genomen. Consument en Veiligheid aanvaardt echter geen verantwoordelijkheid voor eventuele, in deze uitgave voorkomende, onjuistheden of onvolkomenheden.

Overname van tekst of gedeelten van tekst is toegestaan, mits met de juiste bronvermelding. Indien tekst gebruikt wordt voor commerciële doelstellingen dient altijd vooraf schriftelijke toestemming verkregen te zijn.